

Τοποθέτηση για ημερίδα

Παραδοσιακές τέχνες και επαγγέλματα ως πολιτιστική κληρονομιά: από την άτυπη μαθητεία στη σύγχρονη τεχνική εκπαίδευση

Οι παραδοσιακές τέχνες και τα παραδοσιακά επαγγέλματα εξελίχθηκαν μέσα από μία σχέση αμφίδρομη. Οι παραδοσιακές τέχνες αναπτύχθηκαν μέσα από την άτυπη μαθητεία, τη συγκρότηση των συντεχνιακών συσσωματώσεων και τις συντροφικές των πλανόδιων επαγγελματιών και ταυτόχρονα, η ανάπτυξη των παραδοσιακών επαγγελμάτων συνέβαλε σημαντικά στην άνθιση της λαϊκής τέχνης. Η ξυλογλυπτική, η χρυσοχοΐα, η μεταλλοτεχνία, η μαρμαρογλυπτική, η κεραμική, η ασημουργία, η τέχνη του μάστορα της πέτρας είναι μερικά μόνο παραδείγματα παραδοσιακών τεχνών που, ιδιαίτερα το 18^ο και το 19^ο αιώνα, διαμόρφωσαν τις συνιστώσες της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής ζωής των περιοχών, στις οποίες αναπτύχθηκαν. Διαφοροποιούνται από τόπο σε τόπο, άλλοτε ως προς την ειδικότητα και άλλοτε ακόμα και ως προς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ίδιας τέχνης και μαρτυρούν, ως υλικό αποτύπωμα διαφορετικών ιστορικών διαδρομών και επιρροών, την σύνδεση τους με την τοπική ιστορία και ανάπτυξη. Η οργάνωση σε συντεχνίες, σε κοινότητες με τις δικές τους δομές, ιεραρχίες, αξίες και νόρμες συμπεριφοράς ανασυγκρότησε ριζικά τις τοπικές κοινωνίες.

Ωστόσο, το ζήτημα είναι ότι οι παραδοσιακές τεχνικές άλλαξαν, γιατί πρώτο, επήλθε η τεχνολογική αλλαγή, και επομένως δεν υπήρχε ζήτηση, και δεύτερο, και αυτό είναι το πιο σημαντικό, γιατί συρρικνώθηκε η παραγωγική βάση της χώρας. Επομένως, η αναβίωση των παραδοσιακών τεχνών και επαγγελμάτων θα πρέπει να συνδέεται με αυτούς τους δυο άξονες. Πώς το παραδοσιακό μπορεί να μετεξελιχθεί μέσω της τεχνολογίας, μια διαδικασία που θα απαιτούσε μια καινούργια δομή και προσανατολισμό; Και κυρίως, ποιος είναι ο οικονομικός προγραμματισμός που θα οδηγήσει στη διερεύνηση της βιωσιμότητας και στην αναζωογόνηση επιλεγμένων κλάδων της παραδοσιακής τεχνολογίας με καινούργια μέσα;

Θα πρέπει να δούμε τις παραδοσιακές τέχνες και επαγγέλματα όχι ως πολιτισμικές πρακτικές που ανήκουν στο παρελθόν ή που εν μέρει έχουν επιβιώσει, αλλά ως μέρος της λαϊκής κουλτούρας που μπορεί να εξελισσεται και να λειτουργεί σε σύγχρονα πλαίσια. Στις παραδοσιακές τέχνες και επαγγέλματα συνυπάρχουν, άλλωστε, το δομημένο παρελθόν με το λαϊκό πολιτισμό στο παρόν και το μέλλον. Και αν για το πρώτο είναι σημαντική η ανάδειξη των παραδοσιακών τεχνών ως μέρος της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, για το δεύτερο είναι σημαντική η θεσμοθέτηση των απαραίτητων εκπαιδευτικών υποδομών για τη μετάδοση της παράδοσης και της γνώσης στις νέες γενιές. Από τη μία, επαγγέλματα που δεν υπάρχουν πια και αποτελούν κομμάτι της ιστορίας και από την άλλη, επαγγέλματα που χρειάζεται να αναβαθμιστούν και να βρουν τη θέση τους στο σύγχρονο περιβάλλον και την τεχνική εκπαίδευση.

Πώς οι θεσμοθετημένες εκπαιδευτικές δομές μπορούν να διαχειριστούν τα παραδοσιακά επαγγέλματα ως γνωστικά αντικείμενα; Πώς μπορούμε να τα προσεγγίσουμε σε τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα με τρόπο που να εμπεριέχει την άρρητη γνώση, τη μεθοδολογία και τις πρακτικές της μαθητείας; Ποια είναι τα σημεία που χρήζουν προσοχής και ποιες οι προοπτικές αυτής της μετάβασης;

Η μαθητεία, ως μια διαδικασία πρακτικού τρόπου μεταφοράς -και άρα απόκτησης- γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, μεταδίδει στο μαθητευόμενο τις συμβάσεις της τέχνης του, τις τεχνικές και αισθητικές, αλλά και τις αξίες, τις συμπεριφορές που αποτελούν μέρος ενός

συγκεκριμένου πολιτισμικού και επαγγελματικού περιβάλλοντος. Είναι μια διαδικασία που το άτομο από μαθητευόμενος γίνεται αποδεκτό και ισότιμο μέλος μιας κοινότητας.

Στο σύγχρονο περιβάλλον, θα πρέπει να δούμε τα παραδοσιακά επαγγέλματα στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης με στόχο την κοινωνική ένταξη και επαγγελματική εξέλιξη, την κοινωνική συνοχή και την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Σε μια εποχή που τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά συστήματα ανήκουν στο παρελθόν και που η συνεχής κατάρτιση μέσα από νέες γνώσεις και δεξιότητες καθίσταται αναγκαία, η δια βίου μάθηση στοχεύει στη δημιουργία ίσων ευκαιριών για κάθε μέλος της κοινωνίας και την εξάλειψη των οικονομικών, κοινωνικών, εθνοτικών ή άλλων ανισοτήτων και διακρίσεων. Συμπεριλαμβάνει την τυπική, τη μη τυπική και την άτυπη εκπαίδευση και είναι σε αυτό το πλαίσιο της ίσης πρόσβασης, των ευκαιριών και της ενεργοποίησης των πολιτών που πρέπει να σκεφτούμε το μέλλον των παραδοσιακών τεχνών και επαγγελμάτων.

Ο ρόλος της Σιβιτανιδείου Σχολής στην κατεύθυνση της δια βίου μάθησης και κατάρτισης, της έρευνας και της καινοτομίας, αλλά και στη δημιουργία ειδικοτήτων είναι σημαντικός. Στα 90 χρόνια λειτουργίας της αφουγκράζεται τις μεταβαλλόμενες συνθήκες και ανάγκες, έχοντας ως στόχο την άρτια τεχνική, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και τη σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας,

Η σημερινή ημερίδα επισφραγίζει την αρχή μιας συνεργασίας με τη Σιβιτανιδείο Σχολή, η οποία εκκινεί από την ανάδειξη του ρόλου των παραδοσιακών χειροτεχνιών στο σύγχρονο περιβάλλον. Εκτείνεται, ωστόσο, σε μία συζήτηση για τις παραδοσιακές τέχνες και επαγγέλματα ως πολιτισμική κληρονομιά και ως γνωστικά αντικείμενα, ως μέρος της τυπικής εκπαίδευσης και ως παράγοντας τοπικής ανάπτυξης.

Εύχομαι η σημερινή ημερίδα να είναι μία γόνιμη συνάντηση, όπου οι διαφορετικές οπτικές και εμπειρίες θα συμβάλουν στην επανανοηματοδότηση των παραδοσιακών τεχνών και επαγγελμάτων.